

Giới thiệu ngành điều của Bờ Biển Ngà và việc nhập khẩu điều của Việt Nam

Nhà máy chế biến điều của tập đoàn Olam đặt tại Bờ Biển Ngà

Mới được trồng đại trà cách đây 10 năm song cây điều đã vươn lên nằm trong số những sản cây trồng xuất khẩu hàng đầu của Bờ Biển Ngà chỉ đứng sau ca cao và cao su. Ban đầu được đưa vào trồng tại miền Bắc nước này nhằm chống lại sự sa mạc hoá, cây điều ngày nay đã trở thành cây xóa đói giảm nghèo tại vùng đất khó khăn nhất quốc gia Tây Phi này. Thay vì chỉ trồng để lấy gỗ như những năm 1960, với việc tập trung khai thác quả, cây điều hiện nay đã trở thành cây thay thế cho cây bông, cây trồng xuất khẩu truyền thống trong khu vực. Ở miền Bắc Bờ Biển Ngà, cây điều đóng vai trò tương tự như cây ca cao tại những vùng còn lại của đất nước (Bờ Biển Ngà là nước sản xuất ca cao hàng đầu thế giới).

Hiện nay, Bờ Biển Ngà đã trở thành nước sản xuất điều lớn thứ hai thế giới sau Ấn Độ với sản lượng 430.000 tấn năm 2012 (chiếm 18% tổng sản lượng thế giới) và là quốc gia xuất khẩu điều thô lớn nhất thế giới.

Năm 2012, Bờ Biển Ngà đã xuất khẩu 390.000 tấn điều (trong đó phần lớn sang Ấn Độ) mang lại hơn 225 triệu euro cho nước này. Kết quả

này càng có ý nghĩa hơn khi việc phát triển ngành điều lại diễn ra đúng vào giai đoạn khủng hoảng chính trị tại một vùng nằm cách xa các trung tâm kinh tế và các cảng biển lớn của đất nước.

Với những vườn điều tương đối trẻ, tương lai của cây điều Bờ Biển Ngà và của 320.000 hộ trồng điều vẫn còn đầy hứa hẹn. Sau nhiều năm không chú ý, hiện nay chính quyền Bờ Biển Ngà đã nhận thức được tiềm năng của cây trồng này và tập trung hỗ trợ phát triển ngành điều. Chính phủ Bờ Biển Ngà đang ưu tiên đẩy mạnh công đoạn chế biến điều. Mặc dù là quốc gia đầu tiên chế biến điều ở Tây Phi song tỷ lệ chế biến cũng chỉ đạt 6% lượng quả thu được. Theo ông Mamadou Sangafowa Coulibaly, Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp Bờ Biển Ngà, nước này có tham vọng tăng tỷ lệ chế biến lên 50% từ nay đến năm 2015. Để đạt được mục tiêu này, Bờ Biển Ngà phải dựa vào lĩnh vực kinh tế tư nhân. Ngoài những công ty trong nước như SITA có công suất chế biến 1500 tấn/năm, Bờ Biển Ngà còn trông vào sự hiện diện của tập đoàn Olam của Singapore. Tập đoàn này sau khi mở nhà máy thứ hai tại Bouaké vào tháng 2/2012 đã nâng công suất chế biến tại Bờ Biển Ngà lên 40.000 tấn/năm. Trong thời gian tới sẽ có thêm một số dự án đầu tư khác như nhà máy chế biến của Sifca (doanh nghiệp Bờ Biển Ngà) hoặc của Rajkumar Impex và Aga Khan (Ấn Độ). Theo Ngân hàng thế giới, vai trò của cây điều là rất lớn bởi ngoài tạo ra giá trị gia tăng, việc chế biến được 1/3 sản lượng điều thô tại địa phương sẽ góp phần mang lại 40.000 việc làm mới cho người dân nước này.

Một số khó khăn khi nhập khẩu điều thô từ Bờ Biển Ngà

Bờ Biển Ngà là nước cung cấp điều thô quan trọng của Việt Nam trong những năm qua. Theo số liệu của Tổng cục Hải quan Việt Nam, năm 2011, tổng kim ngạch nhập khẩu điều thô của các doanh nghiệp Việt Nam từ nước này đạt 149 triệu USD. Năm 2012, kim ngạch nhập khẩu giảm xuống còn 93,5 triệu USD.

Trong quá trình giao dịch, doanh nghiệp Việt Nam gặp một số khó khăn sau:

Ngân hàng Việt Nam và châu Phi nói chung và Bờ Biển Ngà nói riêng chưa thiết lập quan hệ hợp tác nên doanh nghiệp gặp khó khăn trong việc mở L/C, tăng chi phí ngân hàng trung gian, kéo dài thời gian thanh toán.

Một số doanh nghiệp của Bờ Biển Ngà còn thiếu tôn trọng hợp đồng đã ký. Năm 2009, Hiệp hội Điều Việt Nam đã cảnh báo các doanh nghiệp nhập khẩu điều của Việt Nam về việc các đối tác châu Phi, nhất là Bờ Biển Ngà không chịu giao hàng, thực hiện theo đúng cam kết hợp đồng để ép giá.

Hiện nay, Công ty chế biến và xuất khẩu điều Sita của Bờ Biển Ngà đang có tranh chấp thương mại với một số doanh nghiệp nhập khẩu điều của Việt Nam nên doanh nghiệp cần thận trọng, không nên giao dịch với công ty này.

Phần lớn điều nhập khẩu từ Bờ Biển Ngà được thực hiện qua trung gian nước ngoài là các tập đoàn của Singapore và Ấn Độ như Olam. Do vậy, với mỗi tấn điều được nhập khẩu về Việt Nam, doanh nghiệp phải trả cho các nhà môi giới từ 70-100 USD/tấn.

Một số biện pháp đã và đang thực hiện nhằm khắc phục khó khăn khi nhập khẩu điều thô từ châu Phi

Để có thể nhập khẩu trực tiếp điều thô từ Bờ Biển Ngà nói riêng và châu Phi nói chung, đồng thời hạn chế rủi ro trong giao dịch với các đối tác khu vực này, ngành điều đã đề xuất nhiều phương án, trong đó có áp dụng phương thức đổi gạo lấy điều với các đối tác châu Phi. Phương thức này sẽ giúp doanh nghiệp giảm bớt chi phí đầu vào khi cắt bỏ được nhiều lớp trung gian. Ý tưởng đổi gạo lấy điều xuất phát từ nhu cầu thực tế những đối tác châu Phi, chủ yếu đến từ các nước như Bờ Biển Ngà, Mozambique, Nigeria, Tanzania... có nhu cầu nhập khẩu gạo với số lượng khá lớn. Việc đổi gạo lấy điều sẽ giúp doanh nghiệp giảm bớt chi phí đầu vào khi cắt bỏ được nhiều lớp trung gian. Riêng chi phí vận chuyển đã giảm tới 30%, trong khi gạo lại có thêm thị trường mới. Đầu tháng 8/2010, Bộ Công Thương phối hợp với Sở Công Thương tỉnh Long An đã tổ chức đoàn 10 doanh nghiệp sang Bờ Biển Ngà để khảo sát và đàm phán về vấn đề này (tuy nhiên do tình hình chính trị của Bờ Biển Ngà sau đó bất ổn định nên đề án này chưa triển khai được).

Năm 2009, Hiệp hội Điều Việt Nam (VINACAS) đã mở rộng quan hệ hợp tác với Liên hiệp hội Điều châu Phi (ACA) khi tham gia Hội nghị thường niên lần thứ 4 của ACA tổ chức tại thành phố Abidjan (Bờ Biển Ngà) vào tháng 9/2009.

Nhằm hỗ trợ doanh nghiệp, tháng 3/2011, Bộ Công Thương đã phối hợp với Trung tâm Thương mại quốc tế (ITC) chủ trì, tổ chức hai Hội thảo tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh để giới thiệu về thị trường châu Phi, cách thức soạn thảo hợp đồng và quản lý rủi ro khi giao dịch với các đối tác châu

Phi. Thông qua các phương tiện thông tin đại chúng, thời gian qua Bộ cũng đã liên tục đưa ra những cảnh báo và khuyến cáo các doanh nghiệp về những rủi ro khi tìm kiếm đối tác châu Phi qua mạng internet. Bộ cũng tổ chức nhiều đoàn sang châu Phi, tham dự các hội thảo, hội nghị, diễn đàn tạo điều kiện để doanh nghiệp Việt Nam tiếp xúc trực tiếp với các đối tác uy tín.

Đầu năm 2013, Bộ Công Thương, Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam đã phối hợp với Tổ chức quốc tế Pháp ngữ (OIF) và Trung tâm thương mại quốc tế (ITC) tổ chức tại Hà Nội cuộc gặp giữa các ngân hàng thương mại Việt Nam và các ngân hàng uy tín của châu Phi, tạo cơ hội để ngân hàng hai bên có thể ký thỏa thuận hợp tác, giúp doanh nghiệp dễ dàng hơn trong khâu thanh toán xuất nhập khẩu./.

Hoàng Đức Nhuận